

Sygn. akt III AUa 2732/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2014 r. w Gdańsku

sprawy Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w B.

z udziałem zainteresowanych: M. P. (1), Ł. O. (1), M. M. (1), W. M. (1), A. P. (1), (...) Ltd. Spółki z o.o. w B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 września 2013 r., sygn. akt VI U 2839/11

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 2732/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 września 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie W. M. (1) podlegającego ubezpieczeniu jako pracownik u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą w B. (powoływanej dalej jako: spółka (...)).

Decyzjami z dnia 13 września 2011 r. organ rentowy określił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie: M. P. (1), Ł. O. (1), M. M. (2) i A. P. (1) podlegających ubezpieczeniu jako pracownicy u ww. płatnika składek.

Od powyższych decyzji odwołania złożyła spółka (...) wnosząc o ich uchylenie.

W odpowiedzi na odwołania pozwany wniósł o ich oddalenie.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy - VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 września 2013 r. w sprawie VI U 2839/11 zmienił zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. poprzez stwierdzenie, że:

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego M. P. (1) podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. w B. w okresie od stycznia 2008 r. do grudnia 2008 r., za miesiąc luty 2009 r. oraz za okres od kwietnia 2009 r. do października 2010 r. nie obejmuje jego przychodu z tytułu prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia zawartych w tym okresie z (...) Ltd sp. z o.o. w B.,

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego Ł. O. (1) podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. w B. w okresie od stycznia 2008 r. do grudnia 2010 r. nie obejmuje jego przychodu z tytułu prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia zawartych w tym okresie z (...) Ltd sp. z o.o. w B.,

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego M. M. (2) podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. w B. w okresie od października 2008 r. do grudnia 2010 r. nie obejmuje jego przychodu z tytułu prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia zawartych w tym okresie z (...) Ltd sp. z o.o. w B.,

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego W. M. (1) podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. w B. za miesiące marzec 2009 r., grudzień 2009 r. oraz marzec 2010 r. nie obejmuje jego przychodu z tytułu prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia zawartych w tym okresie z (...) Ltd sp. z o.o. w B.,

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego A. P. (1) podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. w B. w okresie od października 2008 r. do maja 2009 r. nie obejmuje jego przychodu z tytułu prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia zawartych w tym okresie z (...) Ltd sp. z o.o. w B. (punkt pierwszy wyroku)

oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz odwołującego kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

Przedmiotem działalności PW (...) Sp. z o.o. w B. jest projektowanie i wykonywanie kanalizacji telekomunikacyjnych, instalacji telefonicznych, internetowych oraz instalacji telewizji kablowej. PW (...) Sp. z o.o. zlecała wykonywanie prac na swoją rzecz w zakresie projektowania i wykonawstwa kanalizacji telekomunikacyjnej, sieci telekomunikacyjnej i podłączania nowych abonentów podwykonawcom, wśród których były takie podmioty jak: firma (...), A. (...), T., PHU (...), M., W. oraz spółka (...) Ltd sp. z o.o. (powoływana dalej jako "spółka (...)"). Spółka (...) w celu realizacji zawartych z PW (...) umów, dysponując mniejszym niż kontrahent zapleczem kadrowym, okresowo podzlecała wykonywanie poszczególnych prac pracownikom PW (...), którzy stanowili wyspecjalizowaną kadrę mogąca sprostać powierzonym zadaniom. Osoby zarządzające Spółką (...) wiedziały, że Spółka (...) zawiera umowy zlecenia z pracownikami (...). Inicjatorem przyjęcia takiego rozwiązania był zresztą zarządzający firmą (...) jako dyrektor oraz pełniący jednocześnie funkcję prezesa zarządu w Spółce (...) M. J.. Spółka (...) Ltd wykonuje także zlecenia dla firm, które nie są kontrahentami (...) (m. in. (...), (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa (...)). Z zeznań prezesa zarządu M. J. wynika, że w spornym okresie, tj. na przestrzeni lat 2008-2010 (...) posiadał oprócz S. także innych podwykonawców do których należały: Spółka (...), E., T. i inne. Spółka (...) Ltd w celu realizacji zawartych z PW (...) umów zlecała natomiast wykonywanie poszczególnych prac pracownikom PW (...), wśród których byli zainteresowani M. P. (1), Ł. O. (1), M. M. (1), W. M. (1), A. P. (1). W latach 2008-2010 większość zleceń spółki (...) Ltd pochodziła od PW (...), ale zdarzały się także umowy z innymi podmiotami.

Zainteresowany M. P. (1) był zatrudniony w spółce (...) od lipca 2007 r. do grudnia 2010 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku telemontera. Zajmował się konserwacją sieci N. oraz konserwacją domofonów. Zawierał również umowy zlecenia ze spółką (...) na miesięczne okresy. W oparciu o te umowy zakładał instalacje telefoniczne, internetowe oraz telewizji kablowej. Wszystkie prace w ramach umowy zlecenia były wykonywane dla spółki (...). Wynagrodzenie z tytułu umów zlecenia wypłacała (...) Ltd Sp. z o.o. Zainteresowany Ł. O. (1) jest zatrudniony w spółce (...) 1999 r. na stanowisku montera instalacji teletechnicznych. Obsługuje spółdzielnie mieszkaniowe w zakresie serwisu domofonów. W okresie od 2008 r. do 2010 r. zajmował się dodatkowo montażem sieci internetowych lub domofonów na podstawie odrębnych zleceń otrzymywanych od spółki (...), która wypłacała za to osobne wynagrodzenie. W ramach umowy zlecenia wykonywał czynności monterskie na rzecz (...), Spółdzielni (...) oraz dla prywatnych gabinetów lekarskich. Zainteresowany M. M. (1) jest zatrudniony w spółce (...) od 2008 r. na stanowisku montera instalacji. U płatnika składek zajmuje się pracami ziemnymi przy budowie kanalizacji telekomunikacyjnej. Jest również kierowcą.

W ramach osobnych umów zlecenia zawartych ze spółką (...) zajmował się głównie budową sieci, zakładaniem listwy, kabli. Wykonywał proste prace przygotowujące

do uruchomienia instalacji alarmowej czy domofonowej dla Spółdzielni (...) albo dla (...). Zainteresowany W. M. (1) był pracownikiem odwołującej się spółki od 2008 r. do końca 2010 r. Wykonywał obowiązki telemontera i zajmował się serwisem linii telefonicznych oraz internetowych. Sporadycznie zawierał także umowy zlecenia ze spółką (...) i wykonywał konkretne czynności takie, jak przeprowadzenie kabla telefonicznego z jednego pokoju do drugiego bądź montaż Internetu radiowego. Były to prace na sieci spółki (...). Zainteresowany A. P. (1) był zatrudniony w spółce (...) w okresie od 2008 r. do 2010 r. na stanowisku montera instalacji telekomunikacyjnych. W tym okresie zwiarał także osobne umowy zlecenia ze spółką (...)

i w ich ramach wykonywał montaż domofonów dla Spółdzielni Mieszkaniowej (...).

W rozważaniach prawnych Sąd pierwszej instancji odwołał się do treści art. 8 ust. 2 a, art. 18, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej ustawy systemowej), art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można podzielić argumentacji organu rentowego, która doprowadziła do wydania zaskarżonych decyzji. W stanie faktycznym niniejszej sprawy nie można dostrzec podstaw do zastosowania art. 8 ust. 2 ustawy systemowej. Z zeznań zainteresowanych, które należy ocenić jako szczerze, spontaniczne i konsekwentne wynika jednoznacznie, że w spółce (...) byli oni zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, zaś w spółce (...) na podstawie umowy zlecenia. Wszyscy zainteresowani potrafili wskazać, które z wykonywanych czynności wynikały ze stosunku pracy, które zaś z zawartej umowy cywilnoprawnej. Wszyscy ww. zainteresowani zeznali, iż prace na rzecz spółki (...) wykonywali poza czasem pracy, jakie wyznaczone były godzinami pracy w spółce (...) bądź też zadaniami wynikającymi ze stosunku pracowniczego. Zainteresowani wyraźnie rozdzielali te obowiązki i wskazali, że otrzymywali z tego tytułu odrębne wynagrodzenia.

Na podstawie zgromadzonych dowodów, w tym także umów o pracę i umów zlecenia można wysnuć jednoznaczny wniosek, że obowiązki wykonywane przez zainteresowanych

w ramach stosunku pracy różniły się od obowiązków wykonywanych w ramach stosunków wynikających z umów cywilnoprawnych. Z uwagi na charakter branży obu wymienionych Spółek i zbliżony rodzajowo charakter ich działalności istnieją duże podobieństwa

w nazewnictwie czynności i nawet w samych czynnościach. Na podstawie zgromadzonych dowodów nie można jednak ustalić, iż wykonywane na rzecz obu spółek czynności były tożsame. Podobnie nie można wywnioskować, że czynności wykonywane w ramach umów zlecenia wykonywane były w istocie na rzecz spółki (...). Spółka (...) jest w świetle zgromadzonych dowodów odrębnym podmiotem gospodarczym, zawierającym własne kontrakty i prowadzącym odrębną gospodarkę finansową. Wbrew podobieństwom wynikającym z działania w tej samej wysokospecjalistycznej branży, Spółka (...) zajmuje się wykonawstwem innych usług, aniżeli spółka (...). Właśnie z uwagi

na wysokospecjalistyczny charakter działalności i trudności w doborze odpowiedniej kadry Spółki zawarły umowę ramową o współpracy. Ustaleń powyższych w żaden sposób nie podważyły zeznania świadka J. M. (1) - pracownika Wydziału Kontroli organu rentowego. Z zeznań tego świadka wynika bowiem, iż wyniki kontroli w spółce (...) oparte były przede wszystkim na dokumentach w postaci pracowniczych i umów zlecenia oraz umowy ramowej oraz na podstawie zeznań niektórych tylko pracowników.

W ocenie Sądu materiał dowodowy zebrany przez organ rentowy nie był wystarczający do wydanie decyzji, zwłaszcza, że jak wynika z protokołów zeznań zawartych w aktach pozwanego pracownicy zostali przesłuchani zbyt lakonicznie.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe nie wykazało, że zasady wyrażone w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 mogą mieć zastosowanie do spółki (...) oraz odwołującego się podmiotu i zainteresowanych. Spółki (...) oraz (...), w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zawierały umowy kooperacyjne z różnymi podmiotami i wykonywały je niezależnie od istniejących między sobą powiązań. Postępowanie dowodowe nie wykazało, aby spółka (...) była pośrednim lub bezpośrednim - beneficjentem jakichkolwiek korzyści z tytułu umów zlecenia wykonywanych przez zainteresowanych na rzecz spółki (...). Pracownicy PW „ (...) Spółka z o.o. zawarli umowy cywilnoprawne z innym podmiotem gospodarczym i na rzecz tego podmiotu świadczyli pracę. Okoliczność, iż pomiędzy Spółkami istniała umowa ramowa o współpracy, nie podważa powyższego wniosku. Spółka (...) angażowała w ramach umów zlecenia osoby dysponujące niezbędnymi umiejętnościami i konieczną wiedzą. Pracownicy spółki (...) mieli odpowiednie kwalifikacje i znali przedmiotową materię. Tak, więc okoliczność, iż spółka (...) rekrutowała do pracy na podstawie umowy zlecenia osoby zatrudnione w spółce (...), z którą kooperowała nie jest wystarczające do wysnucia tezy, że w istocie osoby te wykonywały pracę na rzecz spółki (...). Świadczy o tym przede wszystkim rodzajowo inny zakres obowiązków poszczególnych zainteresowanych oraz fakt ich wykonywania poza zwykłym czasem pracy na rzecz różnych podmiotów, w tym takich, które nie były klientami spółki (...).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie zaszyły podstawy do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek również przychodu otrzymanego przez zainteresowanych z tytułu umów zlecenia zawartych

ze spółką (...) i z tej przyczyny w punkcie pierwszym wyroku na podstawie art.

477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje.

O kosztach procesu stronie odwołującej jako wygrywającej spór Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 i § 11 ust.

2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie ponoszenia opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy polegający na przyjęciu, że zainteresowani w ramach zawartej z (...) Ltd Sp. z o.o. w B. umowy nie wykonywali pracy na rzecz (...) sp. z o.o.

- naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie wszystkich odwołań, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji pozwany wskazał, że w oparciu o zebrany materiał dowodowy Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że (...) Sp. z o.o. nie była beneficjentem korzyści z tytułu umów zlecenia wykonywanych przez zainteresowanych

na rzecz (...) Ltd Sp. z o.o. Wniosek taki Sąd oparł m.in. na ustaleniach, że w ramach umów zlecenia zainteresowani wykonywali inne czynności niż w ramach umowy o pracę oraz że czynności były wykonywane na rzecz podmiotów, które nie były klientami (...) Sp. z o.o. Pozwany podniósł, że zainteresowany M. M. (1) zeznał, że podobnie jak w PW (...) z tytułu umowy zawartej z (...)

(...) Ltd Sp. z o.o. zajmował się budową sieci kablowych. Ponadto firmy, na rzecz których wszyscy zainteresowani wykonywali czynności z tytułu umowy zlecenia zawartej z (...) Sp. z o.o. współpracowały również z (...). (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) z siedzibą w B. pismem z dnia 13 lutego 2013 r. poinformowała, że w okresach objętych zaskarżoną decyzją współpracowała

z (...). W aktach sądowych znajduje się również pismo (...) z siedzibą w T. z dnia 12 lutego 2013 r. potwierdzające współpracę tej firmy z (...). Firma (...) S.C. w B. pismem

z dnia 26 kwietnia 2013 r. potwierdziła, że pracownicy (...) wykonywali prace w gabinetach lekarskich tej firmy w I..

Organ rentowy wskazywał również, że zainteresowany M. P. (1) zeznał,

że w PW (...) były specjalne przegródki z imieniem i nazwiskiem osób, które będąc pracownikami (...) jednocześnie wykonywały pracę z tytułu umowy zlecenia zawartej z (...) Ltd Sp. z o.o. Zeznał również, że wykonanie pracy w ramach umowy zlecenia zgłaszał w firmie (...), zdarzało się, że tam podpisywał rachunki do umowy zlecenia oraz w (...) odbierał wynagrodzenie za pracę w (...) Ltd Sp. z o.o. Również W. M. (1) i Ł. O. (1) zeznali,

że odbierali wynagrodzenie za pracę z tytułu umowy zawartej z (...) Ltd Sp. z o.o. w spółce (...). W. M. (1) zeznał, że narzędzia i materiały

do wykonania pracy na podstawie umowy zlecenia otrzymał z firmy (...) i z tych materiałów musiał się rozliczyć, żadnych materiałów z firmy (...) Ltd Sp. z o.o. nie otrzymał. A. P. (1) zeznał, że materiały potrzebne do wykonania pracy w ramach umowy zlecenia odbierał z hurtowni, a faktury na pobranie materiałów zanosił do prezesa (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy zachodzą przesłanki

z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm. ; dalej ustawa systemowa) do uznania zainteresowanych W. M. (1), M. P. (1), Ł. O. (1), M. M. (2)

i A. P. (1) za pracowników w rozumieniu tego przepisu - z tytułu wykonywania pracy

na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) Ltd Sp. z o.o. z siedzibą

w B., a w konsekwencji, czy zasadne jest ustalenie, że uzyskany z tego tytułu przychód należy uwzględnić w podstawie wymiaru składek na pracownicze ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) zainteresowanych z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Spółce z o.o. z siedzibą

w B. w okresach i w kwotach podanych w zaskarżonych decyzjach.

W systemie apelacji pełnej sąd odwoławczy jest przede wszystkim instancją merytoryczną, a więc rozstrzygając sprawę orzeka na podstawie materiału zgromadzonego zarówno przed sądem pierwszej instancji, jak i w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Pojęcie "materiału zebranego w sprawie" obejmuje nie tylko materiał dowodowy zebrany w toku obu instancji, ale - jak wskazuje doktryna - wiele innych elementów procesowych, w szczególności podstawę faktyczną powództwa, oświadczenia stron, innych podmiotów procesowych oraz inne czynności procesowe, działania i zdarzenia. Oznacza to, że w toku rozpoznania zarzutu niewłaściwego ustalenia podstawy faktycznej powództwa, sąd drugiej instancji jest obowiązany dokonać jego oceny mając na uwadze cały, tak rozumiany, materiał zebrany w sprawie.

Sąd Okręgowy ocenę, że zaskarżone decyzje są wadliwe oparł na ustaleniu, że obowiązki wykonywane przez zainteresowanych w ramach stosunku pracy różniły się od obowiązków wykonywanych w ramach stosunków

wynikających z umów cywilnoprawnych. Z uwagi na charakter branży obu wymienionych spółek i zbliżony rodzajowo charakter ich działalności istnieją duże podobieństwa w nazewnictwie czynności i nawet w samych czynnościach. Wykonywane przez zainteresowanych czynności na rzecz obu Spółek nie były tożsame, a co zatem idzie czynności wykonywane w ramach umów zlecenia nie były wykonywane na rzecz spółki (...). Spółka (...) jest w świetle zgromadzonych dowodów odrębnym podmiotem gospodarczym, zawierającym własne kontrakty i prowadzącym odrębną gospodarkę finansową. Wbrew podobieństwu wynikającym z działania w tej samej wysokospecjalistycznej branży, Spółka (...) zajmuje się wykonawstwem innych usług, aniżeli spółka (...). Właśnie z uwagi na wysokospecjalistyczny charakter działalności i trudności w doborze odpowiedniej kadry Spółki zawarły umowę ramową o współpracy.

Nie budzi wątpliwości, że Sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999/7-8/124).

Sąd Apelacyjny na podstawie akt ZUS i dowodów osobowych z zeznań świadka J. M. (2) (k. 231- 232), zeznań zainteresowanych oraz M. J. w charakterze strony odwołującej się oraz dowodów z dokumentów w postaci umów zleceń zawieranych przez zainteresowaną spółkę, faktur VAT, informacji nadesłanych przez (...) sp. z o.o. w T., (...) Spółdzielnię Mieszkaniową (...)

w B. i C. - (...)s.c. w B. ustalił, że pomiędzy dwiema spółkami: (...) Ltd Sp. z o.o. w B. oraz Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w B. zawarta została w dniu 2 stycznia 2005 r. umowa ramowa o świadczenie usług, której przedmiotem była współpraca stron

w zakresie świadczenia przez spółkę (...) usług na rzecz spółki (...) w zakresie wykonywania prac projektowych, budowlanych, instalacyjnych, serwisowych i prewencyjnych sieci teletechnicznych, telekomunikacyjnych, informatycznych, domofonowych, alarmowych i monitoringowych (§ 1 pkt 1 umowy - k. 38-42 a.r. dot. zaint. M. P.). Spółka (...) jest jednym z kilku podwykonawców spółki (...). Obie spółki mają siedzibę oraz prowadzą działalność w B., zakres realizowanych przez spółki prac jest częściowo zbieżny, a dyrektorem w jednej i prezesem w drugiej spółce jest ta sama osoba - M. J..

Pracownicy spółki (...) zawierali umowy zlecenia z (...)

(...) Ltd Sp. z o.o. z siedzibą w B., w ramach których wykonywali prace w zakresie projektowania i wykonawstwa kanalizacji telekomunikacyjnej, sieci telekomunikacyjnej, podłączania nowych abonentów, montażu domofonów na rzecz (...) sp. z o.o., (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...)

w B. oraz dla prywatnych gabinetów lekarskich, z którymi w spornym okresie Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. stale współpracowało (pismo (...) z dnia 12 lutego 2013 r. – k. 223 a.s. t. II, pismo (...) z dnia 12 lutego 2013 r. – k. 224 a.s. t. II, pismo z dnia 26 kwietnia 2013 r. T. C. - (...).S.C. w B. – k. 252 a.s. t. II).

(...) Ltd Sp. z o.o. w B. zawierała z (...) Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w B. umowy dotyczące konserwacji systemu włamanioowego w siedzibie spółdzielni poprzez wykonanie kwartalnych przeglądów ww. systemu (umowa z dnia 8 lutego 2005 r. – k. 43-44 a.s. t. I) oraz przeróbki instalacji domofonowej analogowej na analogowo-cyfrową (umowy z dnia

3 czerwca 2008 r. – k. 54-56 a.s. t. I; z dnia 11 maja 2010 r.- k. 45-53 a.s. t. I). Z kolei

z (...) sp. z o.o. zawarła umowę w zakresie m.in. wykonania masztu, instalacji przewodu (...), instalacji łącza radiowego na dachu budynku Urzędu Wojewódzkiego w B. (umowa z dnia 6 października 2008 r. – k. 58-59 a.s. t. I).

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w toku postępowania pierwszoinstancyjnego materiał dowodowy, w szczególności zeznania zainteresowanych oraz umowy – zarówno umowy o pracę ze spółką (...), jak i umowy zlecenia ze spółką (...), wskazany przez prezesa zarządu spółki (...) wykazy kontrahentów obu spółek i faktury wystawione za wykonane prace, pozwalają na ustalenie, że wszystkie zlecenia wykonywane były przez zainteresowanych pracowników na rzecz swojego pracodawcy, gdyż dotyczyły one kontrahentów spółki (...) ((...) sp. z o.o., (...) Spółdzielni Mieszkaniowa (...) w B., C. - (...).S.C. w B., N., E.).

Na uwagę zasługuje również fakt, że Prezes Spółki (...) M. J. nie krył, że potrzeba zawierania umów zlecenia ze swoimi pracownikami wynikała z potrzeb rynku, na którym brak było wykwalifikowanych pracowników do wykonywania wyspecjalizowanych usług, jakimi trudniła się skarżąca spółka. Ponadto, gdy spółka (...) nie radziła sobie z dotrzymaniem terminu umowy to posługiwała się firmami podwykonawczymi, a firma (...), jako jeden z podwykonawców zatrudniała ich pracowników w ramach zlecenia doraźnie, w razie spiętrzenia pracy (przesłuchanie w charakterze strony – k. 204-206 a.s. t II).

Prace jakie wykonywali zainteresowani, gdyby nie umowy zlecenia z zainteresowaną spółką, winni wykonywać w ramach stosunku pracowniczego lub jeśli wykraczały poza zakres ustalonych obowiązków pracowniczych - na podstawie zlecenia zawartego z pracodawcą, z którym pozostawali w stosunku pracy.

Zainteresowany M. P. (1) zeznał, że na podstawie umów zlecenia podłączał nowych klientów indywidualnych N., a w ramach umowy o pracę będąc zatrudnionym na stanowisku telemontera - dokonywał naprawy bieżących usterek telefonicznych, internetowych (...) (zeznania M. P. – k. 206-207, 209 a.s. t. II i k. 294-295 a.s. t. II, zapis na płycie 00:03:07-00:03:17, 00:16:36-00:22:31 – płyta CD – k. 296 a.s. t. II).

Zainteresowany Ł. O. (1) zeznał, że w ramach umów zlecenia montował domofony w spółdzielni (...), Urzędzie Wojewódzkim w B. (na rzecz (...) sp. z o.o. oraz prywatnych gabinetów w tym państwa C.), a jako pracownik spółki (...) zatrudniony na stanowisku montera instalacji teletechnicznych zajmował się konserwacją instalacji domofonowych w spółdzielni (...) (zeznania Ł. O. – k. 207, 209 a.s. t. II i k. 294-295 a.s. t. II, zapis na płycie 00:03:07-00:03:17, 00:22:31-00:26:55 – płyta CD – k. 296 a.s. t. II).

Zainteresowany M. M. (1) jako pracownik spółki (...) zatrudniony na stanowisku montera instalacji zajmował się pracami ziemnymi przy budowie kanalizacji telekomunikacyjnej, a w ramach umów zlecenia zajmował się głównie budową pionów teletechnicznych, przewiertami tropowymi, zakładaniem listew na rzecz (...) sp. z o.o. i (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w B. (zeznania M. M. – k. 207-209 a.s. t. II i k. 294-295 a.s. t. II, zapis na płycie 00:03:07-00:03:17, 00:26:55 – 00:30:39 płyta CD – k. 296 a.s. t. II).

Zainteresowany A. P. (1) zeznał, że na podstawie umowy o pracę jako monter instalacji telekomunikacyjnych instalował telewizję kablową i internet u klientów indywidualnych, a na podstawie umów zlecenia wykonywał montaż domofonów dla Spółdzielni Mieszkaniowej (...) (zeznania A. P. – k. 208-210 a.s. t. II i k. 294-295 a.s. t. II, zapis na płycie 00:03:07-00:03:17, 00:30:39-00:36:09 płyta CD – k. 296 a.s. t. II).

Zainteresowany W. M. (1) jako pracownik spółki (...) wykonywał obowiązki telemontera i zajmował się serwisem linii telefonicznych oraz internetowych dla E. (podwykonawcy N.), a na podstawie umów zlecenia wykonywał konkretne czynności takie, jak przeprowadzenie kabla telefonicznego sieci E. z jednego pokoju do drugiego (zeznania W. M. – k. 208-209 a.s. t. II i k. 294-295 a.s. t. II, zapis na płycie 00:03:07-00:03:17, 00:36:09-00:40:32 płyta CD – k. 296 a.s. t. II).

Dodatkowo wskazać należy, że zainteresowany M. P. (1) zeznał, że w spółce (...) były specjalne przegródki z imieniem i nazwiskiem osób, które będąc pracownikami (...) jednocześnie wykonywały pracę z tytułu umowy zlecenia zawartej z (...) Ltd Sp. z o.o. Zainteresowany przeważnie podpisywał rachunki za umowy zlecenie u pracodawcy, a wynagrodzenie odbierał w spółce (...) albo spółce (...). Zainteresowany W. M. (1) zeznał, że należność z tytułu umowy zlecenia odbierał u pracodawcy, również narzędzia i materiały do wykonania pracy na podstawie umów zlecenia otrzymał ze spółki (...). Zainteresowany Ł. O. (1) zeznali, że odbierał należności z tytułu umów zlecenia u pracodawcy, albo u zleceniodawcy, w zależności gdzie przebywał prezes lub księgową.

Zlecenia wykonania określonych prac w ramach umowy cywilnoprawnej były przekazywane zainteresowanym ustnie przez pracownika spółki (...). Narzędzia i materiały do wykonania pracy na podstawie umowy zlecenia pracownicy otrzymali z firmy (...) i z tych materiałów musieli się rozliczyć. Żadnych materiałów i narzędzi z firmy (...) Ltd Sp. z o.o. zainteresowani nie otrzymali.

Wskazane okoliczności świadczą o wzajemnych, ścisłych relacjach spółek (...) i S., co potwierdza, że w ramach umów zlecenia zainteresowani wykonywali de facto prace na rzecz pracodawcy.

Spółka (...) nie wykazała, że zainteresowani wykonywali inne czynności w ramach umów zlecenia na rzecz osób trzecich, które wykraczały poza zakres umowy o współpracy w zakresie wykonywania prac projektowych, budowlanych, instalacyjnych, serwisowych i prewencyjnych sieci teletechnicznych, telekomunikacyjnych, informatycznych, domofonowych, alarmowych i monitoringowych.

Obecnie płatnik składek dysponuje jedynie umowami zlecenia, ponieważ konkretne prace wykonywane przez zleceniobiorców były określone w kosztorysach. Jednakże z uwagi na fakt, że spółka nie miała obowiązku ich przechowywania oraz z uwagi na ogromną ich ilość, zostały one zniszczone (uzupełniające zeznanie prezesa zarządu – k. 294 a.s. t. II, zapis na płycie CD 00:03:07-00:16:36 – płyta CD – k. 296 a.s. t II).

Podkreślenia wymaga, że reguły dowodzenia w procesie cywilnym (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.) zobowiązują strony do wskazywania dowodów, z których wywodzą one skutki prawne. Zasada ta znajduje zastosowanie również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania ubezpieczonych od decyzji organów rentowych.

Podnieść należy, że ogólna zasada rozkładu ciężaru dowodu, jest regułą w znaczeniu materialnym wskazującą, kto poniesie skutki nieudowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, natomiast przepis art. 232 k.p.c. wskazuje, kto ponosi ciężar dowodu w znaczeniu formalnym: „kto powinien przedstawiać dowody” (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2006 r., V CSK 129/05, Lex nr 200947; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2010 r., II PK 260/09, OSNP 2011, nr 17-18, poz. 226).

W orzecznictwie ukształtował się pogląd, że postępowanie strony, które uniemożliwia lub poważnie utrudnia przeprowadzenie dowodu na występowanie pewnych okoliczności, powoduje przejście na nią ciężaru udowodnienia, że okoliczności takie nie zachodziły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1971 r., II PR 453/1970, Lex nr 14120 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2003 r., III APa 40/02, OSA 2003, z. 12, poz. 43, wskazujące, że "brak dokumentacji placowej wynikający z zaniedbania jej prowadzenia przez pracodawcę powoduje zmianę wynikającego z art. 6 k.c. rozkładu ciężaru dowodów, przerzucając go na osobę zaprzeczającą faktom, z których strona powodowa wywodzi skutki pozwu").

Skoro skarżąca spółka nie zachowała pełnej dokumentacji dotyczącej wykonywania pracy przez zainteresowanych w ramach umów zlecenia, to ciężar dowodu w zakresie wykazania, że zainteresowani w ramach umów zlecenia ze spółką (...) nie wykonywali pracę na rzecz spółki (...), lecz na rzecz innych podmiotów spoczywa na skarżącej, a nie na organie rentowym. A zatem, skoro skarżąca spółka tych okoliczności w procesie nie wykazała, zgodnie z regułą wynikającą z art. 6 k.c. ponosi negatywne skutki uznania przez Sąd tych twierdzeń za nieudowodnione.

Jest to zasadnicza funkcja reguły ciężaru dowodu, która pozwala merytorycznie rozstrzygnąć sprawę cywilną także wtedy, gdy sądowi nie udało się wyjaśnić stanu faktycznego sprawy. Jeżeli twierdzenia, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, nie zostaną udowodnione, to strona może nabyć związane z nimi prawa tylko wtedy, gdy nie spoczywał na niej ciężar dowodu. Jest to podstawowa reguła, zgodnie z którą non liquet w zakresie faktów nie prowadzi do non liquet w zakresie prawa (zob. S. Jampoler, "Non liquet" jako wynik postępowania dowodowego, PPIA 1926, nr 8, s. 193 i n.; L. Morawski, Ciężar dowodu - niektóre problemy dowodowe, SC 1982, t. XXXII, s. 196).

Zgodnie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., 1442 ze zm.), za pracownika w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego, przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą, jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. W konsekwencji, nawet, gdy pracownik zawarł umowę cywilnoprawną z osobą trzecią, to pracę w ramach takiej umowy wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy, jeżeli to pracodawca uzyskuje rezultaty tej pracy (unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych). W takiej sytuacji, skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym tak, jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), nawet wówczas, gdy umowa cywilnoprawna samoistnie nie pociągałaby za sobą skutku w postaci obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu w myśl art. 6 ustawy, bądź, jak w przypadku umowy agencyjnej czy zlecenia, osoba taka na skutek przepisów o zbiegu tytułów ubezpieczenia (art. 9 ust. 1 ustawy), nie podlegałaby ubezpieczeniu z tytułu umowy cywilnoprawnej w związku z wynikającym z przepisów tej ustawy prymatem ubezpieczenia pracowniczego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III UK 64/11, LEX nr 1215455, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266, z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, Lex nr 585727).

Z regulacją art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych koresponduje unormowanie zawarte w art. 18 ust. 1a i w art. 20 ust. 1 tej ustawy, dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a ustawy, mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 18 ust. 1a i następnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w postawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Płatnikiem tych składek, w myśl art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest pracodawca, który jest zobowiązany uwzględniać w podstawie wymiaru składek za swoich pracowników także przychody uzyskiwane przez tych pracowników z tytułu umów cywilnoprawnych, o ile prace w ramach tych umów wykonują w warunkach objętych dyspozycją art. 8 ust. 2a tej ustawy. Jednolite stanowisko w tej kwestii zostało zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824, z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, Lex nr 585727 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266).

Nadmienić należy, że, jak zaznaczył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 226), ratio legis wprowadzenia regulacji art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych było dążenie do ograniczenia korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, a to celem ominięcia w ten sposób ograniczeń wynikających z ochronnych przepisów prawa pracy (m.in. w zakresie czasu pracy) oraz obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Chodziło również o ochronę pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę

innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tychże pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). W cytowanym wyroku Sąd Najwyższy odniósł się także szczegółowo do mogących w praktyce występować trudności w pozyskiwaniu przez pracodawcę wiedzy o wysokości przychodu pracownika z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, uznając, że w takich sytuacjach pracodawca ma prawo domagania się tego rodzaju informacji przede wszystkim od samego pracownika w ramach trójstronnego stosunku ubezpieczeń społecznych łączącego ubezpieczonego, płatnika składek oraz organ rentowy.

Odnosząc powyższe rozważania do ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do zakwestionowania prawidłowości zaskarżonych decyzji opartych poprzez zastosowanie w stosunku do skarżącej normy zawartej w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd drugiej instancji przyjął, że z ustalonego stanu faktycznego jednoznacznie wynika, iż zainteresowani, wykonując prace w ramach zawartych umów zlecenia, świadczyli usługi na rzecz swojego pracodawcy w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd uznał, że zawieranie z pracownikami spółki umów zlecenia na wykonanie czynności, mieszczących się w ramach zawartych pomiędzy spółkami umów o współpracę, przy oczywistym istnieniu podobieństwa składu osobowego obydwu spółek, uprawnia do przyjęcia, iż w istocie praca świadczona w spornym okresie przez zainteresowanych w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...) Ltd Sp. z o.o. odbywała się w niepodzielnym interesie obydwu spółek i wzbogacała obydwie spółki, w tym Przedsiębiorstwo (...) Spółkę z o.o., będącą w tych okresach pracodawcą zainteresowanych. Wykonywanie prac przez pracowników skarżącej w ramach umowy zlecenia zawartej z zainteresowaną spółką pozwalało dotrzymać terminy umów zawieranych przez spółkę (...). Brak jest dowodów na to, że objęte umowami zlecenia zawartymi przez zainteresowaną spółkę nie zostały rozliczone między spółkami wystawionymi przez tę spółkę fakturami na spółkę (...) w ramach umowy o współpracy.

Powyższemu stwierdzeniu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że częściowo zakres obowiązków pracowniczych niektórych zainteresowanych, przy zasadniczym podobieństwie, mógł się nie pokrywać się z zakresem prac wykonywanych na podstawie umów zlecenia, skoro niewątpliwym jest, że z efektów tej pracy korzystała także spółka będąca pracodawcą. Spółka (...) dzięki działalności zainteresowanej spółki, w tym dzięki pracom świadczonym dla spółki (...), przez własnych pracowników zatrudnionych na umowach zlecenia dla tej drugiej spółki, osiągała obroty umożliwiające osiągnięcie stosownych korzyści gospodarczych, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy oraz opłacania wyższych składek na ubezpieczenia.

Skoro w niniejszej sprawie istnieje klasyczny trójkąt umów, tj. 1) umowy o pracę, 2) umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą, o którym mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, a pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, to uzyskany z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) Ltd Sp. z o.o. z siedzibą w B. przychód należy uwzględnić w podstawie wymiaru składek na pracownicze ubezpieczenia społeczne zainteresowanych z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Spółce z o.o. z siedzibą w B. w okresach i w kwotach podanych w zaskarżonych decyzjach.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał apelację organu rentowego za zasadną i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

SSA G. Horbulewicz SSA I. Krzeczowska-Lasoń SSO del. A. Podlewska